

Arbetsmarknadsutskottets betänkande

1976/77:6

med anledning av motion om åtgärder mot diskriminering av ungdom vid lönesättningen på arbetsmarknaden

Motionen

I motionen 1975/76:441 av herr Olsson i Stockholm m. fl. (vpk) yrkas att riksdagen, med uttalande av sin anslutning till att principen om lika lön för lika arbete oavsett ålder bör gälla på arbetsmarknaden som helhet, hos regeringen hemställer att denna princip genomföres på det statliga avtalsområdet.

Motionärerna framhåller att principen lika lön för lika arbete är ett allmänt rättvisekrav. Principen innebär att ovidkommande faktorer som t. ex. kön, ras, nationalitet och ålder, ej skall bestämma den lön man erhåller. Det enda som ur rättvisesynpunkt kan accepteras när det gäller lönesättning är, fortsätter motionärerna, att det arbete man utför skall vara utslagsgivande för lörens storlek.

Enligt motionärerna är åldern den flitigast utnyttjade ovidkommande faktorn för att legitimera olika löner i Sverige. Man hänvisar till förekomsten av särskilda ungdomslöner på arbetsmarknadens flesta avtalsområden. Detta innebär att en anställd som ej uppnått tillräckligt hög ålder erhåller lägre lön än äldre arbetskamrater.

Motionärerna anför vidare att principen att sätta lön efter ålder är lika diskriminerande som att sätta lön efter kön, nationalitet, ras eller någon annan ovidkommande faktor. De befintliga åldersgränserna i avtalen på arbetsmarknaden strider således på ett uppenbart sätt mot rättvisepincipen om lika lön för lika arbete, menar man.

Uppgifter i anslutning till motionen

Vid statliga myndigheter och inom viss statsunderstödd verksamhet gäller för löneplansanställda tjänstemän ett lönesystem som bygger på tjänster, löneplaner, lönegrader, löneklasser, ålderstilläggsklasser samt lönetariffklasser. Lönesystemets utformning bestäms genom kollektivavtal mellan parterna på den statliga arbetsmarknaden.

Lönen utgår enligt löneplan F eller T varvid den sistnämnda löneplanen används för vissa beföringsgångar. Beföringsgång tillämpas för vissa kategorier av tjänstemän, t. ex. kontorsbiträden, sjuksköterskor, sjukvårdsbiträden samt expeditionsvakter. Det innebär att man som regel garanteras en uppflyttning i lönetariffklass (löneplan T) eller lönegrad (löneplan F) enligt på förhand bestämt tidsschema efter anställningstid eller vid viss uppnådd levnadsålder.

I det följande redovisas exempel på en befordringsgång för bl. a. postiljoner och ekonomibiträden. Uppgifterna avser år 1976.

Tjänstemannens ålder	Anställnings- tid	Lönetariff- klass/lönegrad	Månadslön kr.
17 år		T 1	2 513
18 "		T 2	2 665
19 "		T 3	2 808
20 "		T 4	2 961
21 " eller äldre	1 år	T 5	3 239
	1 "	T 6	3 333
	1 "	T 7	3 442
	1 "	T 8	3 551
	1 "	T 9	3 672
	2 "	T 10	3 801
	3 "	T 11	3 920
		F 1 ¹	4 034

¹I allmänhet med placering i 4:e löneklassen

Av sammanställningen framgår bl. a. att löneskillnaden för en 17-åring i tariffklass T 1 och en 21-åring i tariffklass T 5 uppgår till ca 700 kr. per månad. Antalet befattningshavare med heltidstjänst i tariffklass T 1 – T 4, vilka således uppbär s. k. ungdomslön, uppgick den 1 mars 1976 till ca 5 700 vilket motsvarar ca 1,5 procent av totalantalet heltidsanställda löneplansplacerade tjänstemän på det statliga området.

Frågan om slopande av de s. k. ungdomslönerna har tidigare tagits upp av vänsterpartiet kommunisterna i riksdagens löne delegation i samband med delegationens godkännande av slutligt förslag till innehåll i avtal för åren 1975 och 1976 för statstjänstemän m. fl. Detta skedde i form av ett särskilt yttrande till delegationens beslut. (Se s. 4 i Redogörelse för riksdagens löne delegations verksamhet under år 1975.)

Utskottet

Lönesystemets utformning för löneplansanställda tjänstemän vid statliga myndigheter och inom viss statsunderstödd verksamhet bestäms genom kollektivavtal mellan statens avtalsverk och de anställdas organisationer.

För en del tjänstemannakategorier finns särskilda befordringsgångar. Det innebär att tjänsteman flyttas upp i lönetariffklass (T-planen) eller lönegrad (F-planen) enligt ett i förhållande till anställningstid eller ålder fastställt tidsschema. För exempelvis kontorsbiträden, postiljoner och sjukvårdsbiträden innebär reglerna bl. a. att tjänstemannens ålder är avgörande för in-placering i lönetariffklasserna T 1–T 5. Det innebär att en 17-åring placeras i T 1 och en 21-åring i T 5. Löneskillnaden motsvarar i dagsläget ca 700 kr. per månad.

I motionen yrkas att riksdagen skall uttala sin anslutning till principen om lika lön för lika arbete oavsett ålder och begära att denna princip genomförs på det statliga området.

Som ovan sagts bestäms lönesystemets utformning på det statliga området genom kollektivavtal mellan parterna på den statliga arbetsmarknaden. Riksdagens inflytande i sådana frågor bör utövas genom riksdagens lönedelelegation och inte genom uttalanden och åtgärder av det slag motionärerna tänker sig. Utskottet noterar också att vänsterpartiet kommunisterna tidigare tagit upp den aktuella frågan i lönedelelegationen.

Med hänvisning till det anförda avstyrker utskottet motionen.

Utskottet hemställer

att riksdagen avslår motionen 1975/76:441.

Stockholm den 26 oktober 1976

På arbetsmarknadsutskottets vägnar

ROLF WIRTÉN

Närvarande: herrar Wirtén (fp), Fagerlund (s), Wennerfors (m), Ingemund Bengtsson i Varberg (s), Stridsman (c), Nilsson i Östersund (s), fru Hörnlund (s), herrar Gustafsson i Säffle (c), Johansson i Simrishamn (s), Fridolfsson (m), fru Ludvigsson (s), herrar Fransson (c), Jonsson i Alingsås (fp), Granstedt (c) och fru Berglund (s).

